

կանքն վիլլոտ, Պրէննեը, Շրօտէր, Ուիսթն, Վիլֆոուա, Լուստէ, կը խոստովանին կրած դժուարութիւննին, և այն աշխատանք զոր ունեցեր են հայ մատենագիրները քիչ շատ հասկընալու համար: Հայագիտաց մէջ՝ ամենէն աւելի այդ աշխարհին մատենագրաց ընտանեցողը, զանոնք լաւ հասկըցողը, ըստ մեզ է առաքինի և համեստ քահանայն Վիլֆոուա. իմաստուն արևելագէտն, որ անցեալ դարու կիսուն մանրամասն ցուցակ մը յօրինեց (ֆարիզու) արքունի մատենանադարանին մէջ գտնուած ձեռագիր կամ տպագրեալ մատենից: Այս երկասիրութիւն աչքէ անցուցած ատեն՝ հմուտ ընթերցողը կը հանդիպի յաճախ վրիպակաց կամ բնագրին իմաստից հակառակ նշանակութեանց, բայց մի և նոյն ժամանակ հաճոյական զարմանք մ'ալ կը զգայ, տեսնելով զազդիացի մը այնչափ ծանօթացած ամենազգի հայ մատենագրաց լեզուին, երբեմն ամենէն աւելի դժուարին տողերն ալ հասկընալով, և որոյ համար խորունկ ուսումն կը պահանջուի: Բոլորովին օտար էր իրեն լեզուն՝ որոյ ուսմանն հետամուտ էր, և այսպիսի հետազօտութեանց պարագած ատեն՝ չունէր դեռ եւս հիմն ձեռուընուա տակ գտնուած ընտիր քերականութիւններն ու բառգիրք . . . իր արդեանց վրայ այս ակնարկութիւնն ընելով՝ պարտք կը սեպենք յայտնել մեր հիացումն և երախտագիտութիւն այս հմուտ հայագիտին անուան և յիշատակին՝ յարժանաւոր մեծարանս և ի պատիւ ** . . .

Շարայարեկի

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ՄԵՍՐԱՊ

ՅՈՒՆՍԱՀԱՅ ԲԱՌԳԵՐԶ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ (Կ. ՊՈԽՍ 1892)

Գաղղիարէմ լեզուի ուսումը դիւրացնելու և ազգերմուս մէջ աւելի բարգաւաճ ընելու սահմանուած ըմտիր Բառգրոց վրայ կ'աւելնայ մաս Նուպարեանմ: Նթէ ամիսոջ և բազմազատակ ձեղիմակմ այս երկասիրութիւն և կատարելութիւնը պարտրկած է մասամբ իրեն մարմնթացից երկայնամիտ, բազմահմուտ ջանից, սակայն չեմք կրմար ժխտել, — մամաւանդ թէ կը հուշակեմք, — թէ մեծագոյն արդիւնք մ'ալ իրեն կը պատկանի:

Ոչ ձեղիմակմ կը պահանջէ, և ոչ մեծք կ'իշխեմք ըսել թէ ըստ մեծմայմի կատարեալ երկ մ'է. այլ իր ամուսմը և հմտութեան մեծապէս պատիւ ըմող ամբողջութեան ամէմ կատարելութեամբն ալ՝ ումի այժպիսի կէտեր կամ դրութիւնք՝ որոց վրայ լեզուի բանասիրութիւն իրաւունք ումի վիճելու կամ ամիսմամայն գտնուելու: Ամով զրուածքնմ յարգը չի պակսիր, և ոչ միւր մեծարամաց և խմղակցութեան պարտք առ ձեղիմակմ: